

(3)
C A T O
C H R I S T I -
A N V S .

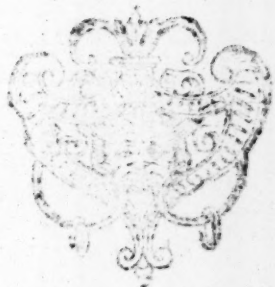
In quem coniiciuntur ea omnia, quæ
in sacris literis ad parentum , pue-
rorumq; pietatem videntur maxi-
mè pertinere.

L O N D I N I
Excudebat Valentinus Simsius.

CATO CHRIST ANVS

In quibus continetur
omnis doctrina
ad vitam eternam
perducenda
et ad salutem
animae

PER
J. G. H. L. A. M. S. T. A. M.

Optimis Ciuibus, ornatissi-
misq; hominibus, Magistro
Gardianis, Assistentibus, & reliquæ
Mercerorum Londinensium Societati,
Scholæ Paulinæ procuratrici, omnem,
& animorum & corporum
salutem.

Librum meum priorem, quem cate-
chismum Paulinū idēo inscripsi, quia
in vsum scholæ Paulinæ illum con-
scripsi, vobis societatiq; vestræ, ornatissimi
viri, bono iure oblatum dedicaui. Quicquid e-
nim scholæ Paulinæ bonum spectabit, illud
vobis, vestræq; prudentiæ debebitur, quibus
fundator etiā ipse D. Ioan. Collettus, (qui vt
de omnibus bene meruit, ita cum honore ab
omnib⁹ debet nominari) se totum voluit debe-
re, cū societatis vestræ, patrocínio, fidei, tutelæ,
procuratori, scholam suam, eiusq; omnia pru-
dentissimè cōmitteret. Si quid enim in ciuitati-
bus, vel propter vtilitatē diuturnum, vel pro-
pter dignitatem incorruptum videretur extitu-
rum illud in bene constituta ciuium bonorum

societate, quam nulla privata gratia corrup-
tela deprauaret, reposita, & perennius in credi-
dit. Quam prudentissimi viri opinionem longe
verissimam re ipsa comperio, si qua fides ho-
mini in vestra circa scholam hanc diligenti in-
dustria ab aliquot iam annis exercitata, habenda
videbitur. Quæ me causa impulit, vt & pri-
orem illum librum meum vobis, scholæ quippe
illius fidelissimis procuratoribus dedicare,
& hunc etiam posteriorem eisdem recentem
iam, ac nouum consecrarem. Atq; vt illum i-
deo composui, quia fundatoris ipsius consiliū
eam mihi operam expresserat, qui de Cate-
chismo pueris infundendo, tam erat sollicitus,
ita & hunc eiusdem fundatoris eidem consilio
insistens comitē catechismo germanum atque
genuinum associo. Qui enim in religione pi-
etatem suis primariā commendauit, eam pro-
culdubio eonsequē illis familiarem esse voluit,
quoad prophanos autores, qui propter lingua-
rum acquisitionē necessariō in scholas nostras
docendi, discendiq; admittuntur, ad sanioris
iudicij censuram possent reuocare, vt prophana
falsitatem cum summo stupore admira-
rentur, Christianam veritatem summo amore
complecterentur. Id quod hic noster posteri-
or, & liber & labor studiosē legenti præstitu-
rum se pollicetur. Quæ itaque ad hoc negotiū
præcepta excerptaq; pertinerent, ne memoria
possent

possent excidere, ea omnia studio versibus
contingere, qui & celeriter propter numeros
memoria percipiuntur, & fideliter propter sty-
li facilitatem retinentur, & videtur propter ar-
gumenti bonitatem conseruantur: quæ quia e-
lactis literis habentur, eò maiorem secum auto-
ritatem apportabit. Quæ mihi ratio videtur v-
niuersum fundatoris consiliū perfecte con-
cludere, qui pietatem, vt plenam, ita perfectam
suis infusam, insertamq; percipuit. Vt vero
vobis, ornatissimi viri, de Catechismo Paulino
rationē, consiliūq; meum aperui: ita de Ca-
tone Christiano (sic enim posteriorem hunc
nomino) idem vobis statui indicare, vt vtriusq;
cognita, & perspecta ratione, de vtroq; melius
possetis iudicare. Librum hunc à prudentia
humana Catonem, à veritate diuina, Christia-
num nomino: Tum etiam quia Catoni iam
diu scholis nostris familiari successorem illum
apud meos destino, Catonem nuncupandum
censui, ne Cato prior desideraretur, cum eius
hæres legeretur. Prioris etenim illius Catonis
sententiæ, vt breues ad memoriam, ita diffici-
les ad sensum, & pueris impares sunt, licet pu-
erilem in fronte educationem præ se ferant.
quorum in plurimis acumen, intelligentiamq;
longè superant, vt quæ in & grauissima argu-
menta sæpe incurrunt, & in oeconomia priua-
tarum ædium, in politica publicarum ciuita-

rum, in descriptione rerum rusticarum ab-
quando supra pueros expatiantur. Quarum
quidem noticia sublimior est, quam quæ à
paruulis, trochoq; assuetis ingenijs compre-
hendatur. Et ne ad prioris illius Catonis reten-
tionem solidè possit obijci, vtilia esse eius om-
nia, & memoriæ fidelius inhæsurā, quamuis
postea profutura, si à prima ætate vel non in-
tellecta imbibantur: contra certè respondebi-
tur, argumenti huius propter pietatem longe
vtilissimi præstantiam, per reliquam vitam
perpetuò excolendam, sibi à se condiendam.
primæ ætatis infantiam deposcere, vt non solū
primas partes sed & locum primum in nostra
docendi prouincia sibi vendicet, licet aliquam
cæteris argumentis sedem impartiat, vt se vel
comitentur, si consentiant, vel subsequantur, si
subseruiant. Quin & eadem etiam postea a-
pud alios autores, qui œconomicā, vel mora-
lem, vel politicā, vel agriculturam profitentur
maturiori ad iudiciū ætate reperientur, è quo-
rum fontibus illa haurire præstiterit, quā Ca-
tonis riuulos ita consecrari, vt sacratori argu-
mento, annisq; primis aptiori præferantur.
Adhæc præcedenti *Κατηγοριῶν* doctrinæ cog-
nata, consanguineaq; argumenta adsuit hic li-
bellus, in quem contuli ea pene omnia, quæ in
hoc genere è sacra scriptura colligi, excerptiq;
posse videbātur, quantum scilicet ad puerorū
monita

monita salubria, parentumq; diligentem cautionem attinebit. Quæ nostra aduersaria dū & præceptores docebunt, & pueri discant, paulatim se, dum loca, vnde excerpuntur, consulerit, integro sacrorum librorum volumini insinuant, vt pietatis doctrinam Catechismus Paulinus incipiat, Cato Christianus perficiat, vterque de prophanorum scriptorum errore in sacris eruditos doceat iudicare. Catonem hunc classis in schola Paulina secundæ adiudicauit, vt Catechismum primæ, quibus duabus classib; quia de lectione celeriori, & scriptione mediocri ante agebatur, & grāmatica nihil, præter nominum declinationes & verborum coniugationes accenset: pronominum declinandum in numero finito facilis ratio: participiorum, quæ nomina adiectiua referunt, facilius: verborum coniugatio, quia multiplex, difficilior, propter & personalium cum suis rectis, & impersonalium cum suis obliquis casibus, complexionem variam. Et in verbis etiam ipsis, pro specierum discrimine, multa in coniugando difficultas, vt de ipsa personarū, & temporū interpretatione Anglica nihil dicam, quæ nouam, & à communi nostra grammatica longè diuersam rationem flagitabit: Scholarum hodiæ nostrarum hies est duplex, prior, quod pueri nequeant accuratè legere, priusquā latinę linguæ applicentur, posterior,

vocū quod latinarum declinationes & coni-
gationes vel omnino negligant, vel festinanti-
us deferant, dum præceptores literarū p̄p̄tūā
docendi rationē imprudentius existimant, ut
puerī Anglici omnes Latinasq; regulas om-
nino non intellectas, memoriter sine fructu
percurrant, priusquam vll se auctori vel expli-
cando, vel imitando sciant accommodare. Vn-
de, qui ad nouas scholas transferuntur pueri,
& parentes fallunt, qui suos, audita totius gra-
maticæ ad nomen solum notitia infelici, do-
ctiores putant, & præceptores nō uos fatigāt,
qui cum ignorantī insolentia misere conflictā-
tur, & ad minutiora discendere cōguntur, ob-
liuionemq; interitū necessariae medicinæ loco
inducere, dum non necessaria referant, & ad
vera, sed lente solida male institutos cōparant.
Sed neque pueri ipsi sic inutiliter instituti suo
malo carent, dum se sine vlla victoria spe re-
gularum totos exercitus numerasse a summa ad-
uertunt. Quod malū in scholis importat ma-
gistrorum imperitia, qui dum melius, & meli-
ora docere nesciunt, suo se officio defunctos
absittantur, si pro fructu fucum venditabunt,
& vel omīssa, vel negligentius decursa decli-
nationum, coniugationūq; viliissima ratione,
quæ vanitatis parum habet, quā interno habi-
tū, non externo cultui ancillatur, inani titulo
se potuit grammaticos ostentabunt, quam ve-

tos ostendent. In vocibus itaq; & declinandis
& coniugandis tum demum satis exercitata, &
ruditaq; videbitur pueritia, cum non solum re-
cta, retroque, quaquaversum, eas potest per-
tractare, sed positam, nominatamq; cuiuslibet
vocis declinatæ vel coniugatæ pro tempore,
modo, numero, casu particulam ita celeriter
expedire, ut ad translationē ex Anglico in La-
tinum statim, sine aut preceptoris molestia, aut
trāsferentis metu possit subseruire. Cito enim
latine & loqui discet & scribere, qui promptē,
periteque declinare, coniugareque nomina &
verba didicerit. Neque verò debet quisquam
mirari, me tam seriò, tamque sepe de hac infle-
ctendarum vocum ratione memorare, cum, si
quid in hac prima, quantumvis humili, ac par-
ua, necessaria tamen institutione magnum ex-
istat, hoc certè multo sit maximū cui expedi-
endæ facilitati à magistris literarijs diligentissi-
mè debet prospici. Has itaque duas, quas dixi
classes intra solas declinationes & coniugatio-
nes se volo continere, neque data opera, & de
industria vltius aliquid cogitare, licet è per-
fecta declinationum, coniugationūq; discipli-
na, Syntaxis se paratam instructamque, vel in
duab⁹ illis gloriatur. Quam ut proximis duab⁹
classibus attribuo, ita & expedita præparataq;
esse priora nihil obfuerit, & properanti sed
perniciosa festinationi occurreretur, & bene in-

stituti in prioribus pueri ad posteriora satis
commodè satisque tempestiue transferentur.
Quamquam ne in vlla classe, vllæue lingua illa
inflectēdi vt creberrima ita fructuosissima cō-
suetudo omitti omnino debet, ita facilè è me-
moriam excutiantur, quæ laboriosè imprimun-
tur, nisi frequenter refricentur. Hæc enim om-
nia è longa docendi consuetudine & experiē-
tia animaduerti : vt festinationem præcocem
vero in literis progressui inimicam existere, ita
expeditam legendi facultatem in pueris, citò
magistrum interpretem in lectionibus conse-
qui, dum lectio expedita circa exquirenda re-
motiora aliquādo vocabula oculum non mo-
rabitur. Interpretationem vero lectionum ex-
peditam memoriter, celeriterque ediscendis
lectionibus, commodissimè inservire : In me-
moriam autem fideliter repositas lectiones ad
sensem & iudicium plurimum cōferre : Cum
iudicio denique coniunctum, copulatumque
illud Horatianum, verba præuisam rem non
inuia sequi, vt qui latinè velit recte vel loqui,
vel scribere, auctoris sui mentem & sensum pri-
us debeat intelligere, & qui vllum in vera dis-
cendi ratione serium, ac sanum progressum
velit assequi, prius sine vlla remora, & scienter,
ac celeriter debeat legere. Quæ omnia, vt ossa,
& nerui corpora, sic declinatio & coniugatio
vorum strenuè sustinent, & firmissimè con-
strin-

stringunt. In quibus ne credāt magistri vllum
omnino tædium, licet vel ad tædium exerce-
antur, cū tarditati vtilitas præponderet. Hīsce
duabus ergo classibus lectionem accuratam,
interpretationem aptè propriam, memoriam
fidelem, iudicium intelligens, vocum expedi-
tam inflexionem, eaq; omnia pro ætatis, indol-
is, ingeniorum, discrimine commendo, licet
non hīsce solis classibus hæc omnia. quia ne à
reliquis propter obliuionis malum debent ex-
ulare, licet hic accuratius doceantur, in cæteris
cautius explorentur. De exercitatione scri-
bendi latine, & stylo, quæ hæc omnia solidius
& sensui, & memoriæ puerorum insculpet, &
horarum descriptione, quæ suo quidque do-
cendum tempori assignat, alijsque rebus, quæ
variè solent docentibus, pro discipulorum pro-
gressu, obuenire, ea hoc tempore classium no-
strarum domesticæ potius doctrinæ referuo,
quam huic præfationi infero, quia cum gram-
matica institutione decreti ea omnia descri-
bere, quæ ad hæc omnia pertinebunt, quæque
mihi inter docendum à multis iam annis in vl-
la huius argumenti specie occurrerunt.

Quæ latine loquendi, & orationis compo-
nendæ facultatem, facilitatēq; expedient, ea in
proximas duas classes rejicio, in quib⁹ autores
selecti tam solutæ orationis historici, quam
vinctæ, & canentis poetæ suum locū occupa-
bunt.

bunt. Qua quidem in re propter grammaticæ nostræ communis incorrectam adhuc confuſionem, magna mihi difficultas obijcitur, quia nihil vnum adhuc habent pueri, ad quod ſe perfectè referant, dum in eo quem habemus, libro multa deſiderantur neceſſaria, multa non neceſſaria coaceruantur, vnde tanta prolixitas oritur, vt ſcholarum progreſſus videatur ſola regularum grāmaticarum doctrina terminari, de lingua purè, verè, ſcienter acquirenda parum cogitare, quaſi ſoli præceptorum repetitioni ſit non indormiendum modò, ſed & immorandum, & immoriendum.

Atque vt illud vnicum attingam, de quo grammatici noſtri ne quidem adhuc ſomnia-
runt, alia ſunt præcepta reſoluendi autoris, quam reſolutionem Græci ἀνάλυσιν vocant, in qua omnia ad partes orationis, earūq; accidentia reuocantur: alia cōponendæ orationis, quā σύνθεσιν nomināt, in qua de orationis conſtructione, & diſpoſitione penè oratoria agitur, de quarum diſtinguendarū, docendarumq; ratione, grammatica noſtra nihil diſtinctum, docendumque præcipit. Præterea, alia etiam incunda metho-
dus, quæ περὶ ἀξίν comitetur, quam hæc noſtra, quæ contemplationi incertæ ſe deuouet, & pro claſſium in ſcholis publicis, pro progreſſuum in priuatis ædibus aſcenſu, in re grammatica diſtinguēdi gradus, ne vlla parti-
cula,

cula, vel mole non necessaria propter multitudinem opprimatur, vel odiosa intempestiuitate propter maturitatem oneretur. Quæ etiam cura cum aliarum rerum vsu multiplici omnino negligitur, si qui grammaticas conscripserunt, illud cognouerint, vel negligenter committitur, si illud nesciuerint. Iam ipsa hodie præcipientium maxima multitudo (dabunt mihi veniã magistri doctiores, quos omnes multitudine eximo, dum multitudinem solã, indoctiores scilicet nomino) ne grãmaticę communis regulas ita legit, vt intelligat, si intelligit, at non ita, vt ad puerorum vsus proprios, & linguę artificium possit applicare. Hinc discipulorum memoria inutili scriptarum potius annotationum, quam verè regularum farragine oneratur, quasi illud esset pueros rectè, grãmaticęq; erudire, vt solas è grammatica regulas, easque infinitas, & non necessarias, omissa scribendi, loquendi, imitandi latina consuetudine sine vilo, vel vsu, vel fructu, vel sensu demurmurent. Cum scienter, & cum iudicio præcipientium magistrorum sit proprium, nullam non veterum grammaticam percurrere, quam illi ad nouem Musarum, & trium gratiarum pro numero similitudinem duodenariam ediderunt, neque in illis numerant Priscianum, præter veteribus illis recentiores, ac nostros, eorūque plenam notitiam rei quippe graminatice professos.

fectores sibi referuare, discipulis vero suis necessaria tantum, eaque non simul & semel, sed & sæpe, & serio pro docendi, discendique necessitate, idq; adhibito iudicio instillare, præsertim in stylo inducenda forma, cum, vt Quintilianus ait, aliud sit latinè, aliud grammaticè loqui. Iam verò quotusquisque est eorum, qui scholis præsumt, qui historias, poetasque, vel omnes, vel plurimos latinè conscriptos (de illa etenim lingua sola hoc tempore disquiritur) scienter perlegerit? imo qui latinè scienter, vel loqui nouerit, vel scribere? Atqui in hoc professoris grāmatici instrumentum in ipsa professionis descriptione perpetuo inquiritur. vt qui alios doceret, ipse prius perfecte sciret, quā doceret, ea præsertim, quæ doceret, cum vt magnus ille docendi magister Quintilianus docet, nihil vel minimum nisi à summo artifice bene possit doceri. Licet enim illud verum sit, docendo nos discere, at cum discantium iniuria discitur, cum ea quæ à magistris docentur, ab ipsis eodem momento discuntur, vnde efficitur (ne huic malo diutius immorer) vt ignorantia ignorantiam & pariat, & proferat. Multa nos docet experientia, fateor, at necessaria debent periculum præcedere, & artem profitentis officium est, ea non ignorare, quæ profitentur, quæque in ipsa professione priuas occupare debent, præsertim cum in eo vitæ instituto

tuto statuat victum sibi queritare. In quo plurimum peccatur, primum tenuitate stipendij magistralis, quod docentium labori penè supra fidem ingenti non respondet, vt dum inopiam student vitare, doctrinæ præfecturam deserant peritiores : Deinde quia plurimi ad tempus tantum docent. neq; in eo genere vitæ suæ tabernaculum defigunt, sed inde confestim auolant, vbi primum pinguior liberaliorque victus conditio sese obtulerit. Quibus nunquam fuit cōsilium illi se professioni totos dedere, sed in *παρέργω* illic diuertere : vt maximè necessariam educationis prouinciam egestas, & inconstantia prædam imperitiæ relquerint.

Qua quidem in re qui admittendis in scholas magistris præficitur magistratus, quique scholarum patroni, gratiæ, cognationi, inopiæ, beneficio, alijsq; in admittendo obliquitatibus cedunt, rem publicam aliquo modo vulnerāt, dum ineptos imperitosque primæ eruditioni magistros obtrudunt, & rationem aliquam priuatam, ac suam, in admittēdo, potius quam reipubl. bonum in promouendo respiciunt, cū eruditus magister, & in lingua, quā suos docet, perfectè informatus, suis & pro dictionario, & pro grammatica, præter grammaticam esse, & ex ipsa sui iudicij sciētia, quid in lingua formanda faciendum sit, vel claudicante gram-
matica

matica docere possit. Sed & præbendarum
in ecclesijs erogatio rei scholasticæ non medi-
ocriter obest, dum quæ, ut apud Gratianum
legitur, in magistros theologiæ & grammaticæ
conferebantur, ad operæ doctrinalis augendâ
alacritatem, illæ iam in ociosiores, ut plurimum
• magnos, & reipublicæ inutiles conferuntur:
parua sæpius vere theologorum, nulla omnino
grammaticorum habita ratione, quibuscum
benè ageretur, si vel in minimâ cum illis por-
tionem admitterentur. Dumq; laboriosissimis
hominibus vitæ, victusq; sui pabulum eripi-
tur, eruditis præceptoribus scholæ grammati-
cæ orbantur, respublica detrimentum capit, &
pro solido in literis iudicio vana, audaxq; in-
scientia imprudenter, impudenterq; audet garri-
re. Nolo autem quemquam, cuius cuius erit in
hoc genere professionis, existimare, me cum
hæc profero, probra iacere, vel cū amicè mo-
neo, acrius mordere, vel cum benè cupio, male
mereri, præcipuè cum debeamus omnes no-
stra omnia, quanta quanta erunt priuata, pub-
licæ utilitati postponere, neque nobis acerba
credere, quæ publicam suauitatem operantur.
Solidæ doctrinæ solidè consultum cupio, in
eamq; solam ea præmia conferri, quæ in no-
stra republica, vel ecclesiastica, vel ecclesiæ fa-
mulantia proponuntur. Qui mediocriter lati-
nè tantum sciunt, vel inscienter tantum sciunt,

alio

alio se conferant, & vel stituta sequantur, (quod
apud exteros, vilitatum, ac familiare) neq; pu-
deat agri cultorem latine aliquando scire, cum
bene eius aratorem non pudeat latine inter-
dum audire. Illud eos orat communis patria,
ne crescentem doctrinam sua infamia inficiant,
qui si ab ea exorabuntur, & bono publico cō-
sulent, & priuatam infamiam auerterent. Cæterū
hæc, vt ab hoc loco non aliena, ita neq; omni-
no huic præfationi propriè propria, & tamen
utilitatis publicæ consideratio eo me prouex-
it, vt nequirẽ calamo meo silentium imperare.

De grammatica corrigenda, inque & me-
thodum meliorem, & pauciora præcepta ali-
quando redigenda laboratur. Quod cum fiet,
& horum malorum parti maximæ medebi-
mur, & certi aliquid in docendo habebimus,
quò nostra omnia qualiacunq; & in quocunq;
erunt genere grāmatico cum iudicio referam.

Vnde intelligant, qui docentur, certa ea, &
solida existere, quæ docentur, facilitatemq; in
docendo discendoq; perspicuam ipsi præcep-
torum cum iusta necessitate commissa pauci-
tas, & pollicebitur, & præstabit. Habet Her-
mogenes suum Demosthenem absolutum &
perfectum: habent meditationū graminaticā-
rum scriptores suas grammaticas præcipuè
Græcas, & Hebræas: habent oratoris resolu-
tiones suas rhetoricas, & in cæteris, qui opus
habent,

habent, & certo & fixo iudicij sui indice, v-
num saltem aliquē habent, & vnde ordiantur,
& in quem desinant: resolutio nostra & com-
positio nostræ grammaticæ vitio, nihil habet
perfecti, quo se recipiat. In qua imperfectione
cogimur ad plures recurrere, vbi vnus libellus,
isq; & impendio & compendio paruus, om-
nibus posset satisfacere, cum omnia institutio-
ni puerili ad perfectum linguæ aditum neces-
saria posset comprehendere. In qua nostra
inopia ad Linacrum alia, ad Priscianum alia,
alia denique ad alios, vel modernos, vel vetu-
stiores grāmaticos cogimur referre, vbi libro-
rum multitudo vel à pauperioribus coëmi nō
potest, vel in non luculenter instructis bibli-
othecis non reperiri. Quantum itaque profue-
rit, & docenti, & discenti omnia ad hanc rem
necessaria in vno eoque non ita magno libello
inueniri? Nostra certe confusio, profectui lite-
rario multum officit (de externis institutioni-
bus non loquor, sed de nostra Anglorum An-
glicolatina grammatica) præsertim cum per-
fectè distincteque nihil, implicate, impeditèq;
omnia proponantur, imo cum in præcepto-
rum præcipuè syntacticorum exemplis ea sit
obscuritas, dum sententiarum non corpora, sed
auulsa sæpius à sensu membra ingeruntur, vt
mediocriter eruditi præceptores ea nequeant
explicare, quæ non intelligunt, cum autores
illos

illos ne de limine quidem salutarint, vnde exempla illa delibantur, & vel inscitiam suam prodant, vel meras ineptias proferant, dum quæ non capiunt, ea cupiunt explicare. Quæ omnia eò impeditiora sunt, quo indoctiores, & proinde audaciores homines prælis suis præficiunt typographi, qui, quod ipsis non placet, delent, quod placet, inserunt; nec tamen quærunt, num placere debeat, aut quare placere debeat, sed ignorantiam in medicina ponunt. Cuius generis vlceribus non sola nobis nostra grammatica penè sordet, foetetq; : sed quicquid prælis nostris latine committitur, inde sordidum impurumq; emittitur. Huius vero negligentie causa inde vt plurimum oritur, quod à Regia maiestate concessa imprimendorum librorum certis quibusdam hominib⁹ in rem priuatam prærogatiua, cum unpunitate licentiam ad publicum detrimētum in prælum inuehat.

Cæterum quod ad exempla: ab optimis illa quidem scriptoribus excerpuntur percommodè aliquando, sæpius vero perincomodè à nostris ad finē à primarijs excerptoribus exorbitantem detorta, & deformata: quoties ad formam orationis præsertim solutæ fingendā, quæ poëticam licentiam aspernatur, & quasi fastidit, è poëtis versus vel integri, vel mutili afferuntur, vt Ciceronis in exemplorum positi-

one iudicium omnino probem, qui à præci-
piente ea ad præcepti sui lucem propriam vult
potius affingi, quam non ita propria aliunde
aduocari. Prisciani Linacriq; nostri, & aliorum
illis similium potius, quam parum labores in
sua cuiusque familia non improbarem, si in-
peritiores magistri eos vel legere vellet, vel in-
telligere possent, vel quæ non intelligerent ab
intelligentibus scirentur. Verum hæc omnia
indistinctè tradita grammatica, & aperta *ου-
δειςως, ἀνακρίτως, ἐμπνεύτως* quæ doctrina in or-
dinem cogi, emendariq; possunt. Quam
quidem rerum, vt & cæterarum etiam omniū
præcepta pauca, breuia, plena, perspicua esse
debent, vt nihil necessarium omittatur, & ta-
men de prolixitate grāmatica multum rescin-
datur. Cæterum de hijsce omnibus, & illis
præcipue, quæ ad prosam orationem, & solu-
tos autores pertinent, decreui liberius agere,
si huic, quam communis patria mecum tanto-
pere expetit, correctioni licebit aliquando ma-
num admouere, in vsum saltem scholæ meæ,
vt & ipse de mea opera experiendo iudicem,
& si alijs etiam vtilis videbitur, publicè etiam
admittatur, vt & libri autoritas eadem mane-
at ad concordiam, & omnes meo labori ali-
quid debeant si placebit: sin minus, vel iniam
posito acquiescant, vel melius ipsi aliquid pa-
riant, vt ea saltem ratione bono publico in re
gram.

grammatica consulatur. Quæ meâ sollicitudo
velo se honesto regit, quia circa eam rem vi-
deor tantopere laborare, quam autoritâs pub-
lica primam, & propterea fructuosissimâ cen-
suit, in qua & ad quam pueritia Anglica edu-
catur, linguarum scilicet maximè vero Lati-
næ cognitionem & scientiam. Videtis, viri or-
natissimi, quomine scholæ e fundatoris testa-
mêto iam vestræ, imo totius reipublicæ adu-
uando studium propulerit. Et sanè hæc licet
maioris theatri spectaculo ad emendationē di-
gna sit, in hanc tamen scholasticam disquisi-
tionem, non dico querelam, non improprie,
inepte ue cadunt. Vobis vestrisq; familiaribus
negotijis desinam esse molestior, quibus video
operam in hoc genere meam non displicere,
vt neq; communi patriæ non placitum spe-
ro, si liberè mihi licebit per occupatum iam di-
plomate regio præluum illud persequi, quod
vt omnibus scholis fructuosum fore confido,
ita mihi laboriosum fore prævideo. Quia qui-
dem in re hominis nullam laboris difficulta-
tem pro communi bono recusantis studium
non debet ab animis erga communem patri-
am bene affectis, non humanissime, amicissi-
meq; excipi. Si vero quis homo acutior, me
confidentiorē æ quo, arrogantioremq; existi-
mabit, qui audeam hoc tantum negotium, vel
polliceri, nedum suscipere: dabit mihi annis-

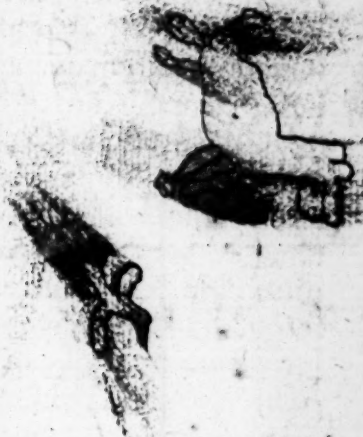
que meis veniam, ubi & rem ipsam de qua lo-
quor, & loquentis personam paulo propius,
& pressius considerando examinabit. Hoc e-
nim argumenti genus si cui alij, certe mihi pro-
prium & quodammodo peculiare videatur, qui
etatem meam pene totam, in hoc docendi ge-
nere, licet non solo, consumpserim. Postulet
aliquis à mea senectute & exercitatione litera-
ria sublimius aliquid puerilibus istis, & ele-
mentarijs minutijs. Tractent, qui rerum diui-
narum scientiam profitentur, illi sua, qui hu-
manarum, & illi sua, & cui se quisque applicu-
it, eam facultatem scripto exornet, mihi certe
voluptati erit priuata, eorum quædam intelli-
gere, publice vero utilitatis erit, nostra hæc pu-
erilia à nobis non negligi, ut si ipse, quæ cu-
pio, consequi nequeam, aliorum tamen indu-
striam excitando prouocem, qui ea possunt
aliquando obtinere. Ut neque maiora tamen
argumenta omnino reiiciam, si vitam mihi De-
us, & vires indulgebit, & illam à me operam
beneficii loco respublica postulabit. Interea
verò dabo operam, ut crescenti iuuentuti, &
in hoc stadio currenti subueniam, Deo cætera
curæ, ut inquit poëta: Quid vero putem in hac
provincia scholastica cuique ordini conueni-
re, tam ad libros, qui classibus proponentur,
ad linguas, quæ in scholis docebuntur, ad me-
thodum, quæ & libris, & linguis commodè
adap-

adaptabitur : quam ad præceptorum in hisce
singulis æconomiam, quæ in docendo adhi-
bebitur, singuli libri, quos, vel iam scriptos ab
optimis autoribus in lucem accuratiores emit-
tam, vel à meipso compositos, vbi vsus scho-
larum publicus eam à me operam requireret, in
medium afferam, illud omne pro mei iudicij
qualicunque facultate, iudicium doctorum tri-
bunali sistendum, censendumq; exhibebunt.
Sed cur tu hæc mercatorib⁹, inquit aliquis: E-
go vero hominib⁹ rei literariæ patronis, scho-
larum, & præfectis, & parentibus, quorum li-
beralitas alios eruditos facit, alios exemplo ad
pietatem incitat, hæc mea intuenda, tuendaque
propono, vt si illa vel per se probabūt. vt cum
mercatore Mercurio, sæpe coniuncta literaria
Minerua Hermathenā generat: vel per alios,
quorum industria contra errores sæpe nitun-
tur, in schola Paulina retineri, obseruariq; iu-
beant: sin minus, voluntatem certè meam pro-
bent, qualis eam cumq; euentus consequetur.
Qui si me scholam hanc suam cum fructu
curasse aliquando inuenient, erit etiam cur mi-
hi, meisq; laboribus tutius credi posse existi-
ment. Illud vero ipsis vnicum, & suum sum-
mopere commendo, & quantum in ipsis erit,
diligentissime commendo, vt ante admissionē
in scholam suam, pueri perfectè legant, scri-
bant mediocriter, pro catechismo, qui iam in
ipsa

ipsa schola docebitur, octo partes Anglicas
memoriter ediscant, ut ad latinas lectiones sta-
tim, & in classem ad minimum primam, si e-
runt rudiores, ex tempore recipiantur. Dum e-
nim infirmiores, & primæ classi idonei ad-
mittuntur, mirum quantum miseræ docenti-
bus afferant, qui cum alijs etiam multis incom-
modis conflictantur: & scholæ progressum
etiam in cæteris impediunt, quod præceptoribus
vel optimis iniustas nonnunquam, & con-
tumelias, & calumnias parit. Vos valete, viri
ornatissimi, & hominis in scholæ vestræ præ-
fecturam à vobis ipsis liberrimè adsciti labori-
bus pergite bene cupere. Londini. Mensis
Maij sexto, anno Domini 1600.

*Vestree dignitatis studiosissimus, vestro
delectu in Schola Paulina præceptor
primarius.*

Richardus Mulcaster.

Scilicet; unger' hoc' fuit nō
et in eo mundo, qui fuit
fuit et gavit et phtet dilectio
fuit et fuit et fuit et fuit
et